

rendszer fő jellegzetessége, s így akarva, nem akarva igazat adnak a régi integritásosoknak. A Vörös Hadsereg, sajnos, nagyon fegyelmezetlenül viselkedett. Ők voltak a Szovjetunió legrosszabb propagandistái.

Magyarországon ma a lakosság 60%-a antiorosz. Még a parasztok is azok, noha ők nekik köszönhetik a földet. Ezen csak lassan lehet segíteni. Elsősorban a gazdasági helyzet megjavításával.

Mindezek ellenére nem vagyok defetista. De ahhoz, hogy segíteni tudjunk, látni kell a helyzetet.

Mielőtt elmegyek, szeretnék férjével beszélni.² Őt is, Magát is szívélyesen üdvözl

OSZK K 212. f. (Polányi-gyűjtemény) 566. egység (eredeti)

¹ Katolikusabbak a pápánál (francia).

² Ennél későbbi keltezésű levél Károlyi és a Polányi házaspár között nem maradt fenn, de kapcsolatban maradtak. Havas 1947. január 8-án számol be Polányinak hazatérésükről. Ő a magyar rádió munkatársa, „ezenkívül az öregnek dolgozom, fordítok, verset írok, előadást tartok stb. Szóval elég. Az ördög, illetve, az asszony nem alszik, de az öreg remek és megingathatatlan. Neked volt igazad”. Havas 1948. június 22-i leveléből kitűnik, hogy Polányiék komolyan foglalkoztak a hazatérés gondolatával, és ehhez Károlyi segítségét kérték. „Az Elnök Úr azonnal felterjesztést fog tenni ügyedben, ami annál is inkább könnyebben megy, mert visszafelé jövet Londonban találkoztam Heltaival, aki szintén nagyon pártolja ezt az elgondolást.” (Uo. 362. egység) Károlyi Polányi ügyében Ortutay vallás- és közoktatásügyi miniszterhez fordult, de Polányi végül mégsem Budapesten kapott tanszéket.

260. KÁROLYI MIHÁLY RÁKOSI MÁTYÁSHOZ

(London, 1946. augusztus 13.)

Kedves Rákosi!

Bede követ úr átadta Nagy Ferenc miniszterelnök úr üzenetét, melyben arra szólított fel, hogy hivatalos minőségben menjek Párizsba. Annak ellenére, hogy a tizenkettedik órában kapom ezt a felszólítást és hogy nemigen látom, hogy mivel tudnék így elkészve a magyar ügynek segítségére lenni, elmegyek.¹

Mínthogy a békefeltételeken már mit sem lehet változtatni, párizsi létemet arra fogom felhasználni, hogy a csehszlovákokkal, jugókkal és románokkal felvegyem az érintkezést, főleg a gazdasági kérdésekben.

Amint számtalanszor megismételtem, mindig rendelkezésre állok a magyar köztársaság számára, amennyiben az progresszív marad. De az ügy érdekében mégis arra kérem, hogy ha újra szükség lenne rám, ne az utolsó percben értesítsenek, de ezenkívül szükséges az is, hogy a miniszterek informáljanak álláspontjaikról és az előző tárgyalásokba bevonjanak. E pillanatban kapom a következő sürgönyt: „Kérem elnök urat szíveskedjék Párizsba menni. Nagy Ferenc miniszterelnök”. Mint látod, ebből a sürgönyből lehetetlen kiokosodnom, és nem tudom, hogy voltaképpen mit is kívánnak tőlem. Avagy ez a sürgöny flastrom akar lenni nem létező sebeimre?

Nagy örömmel látom, hogy a forint jól indult. A washingtoni, párizsi és londoni útnak ez az eredménye, aminek minden magyarnak hálásnak kell lenni. Annak is különösen örültem, hogy az oroszok igényeiket részben leszállították. Ez kétségen kívül elsősorban a Te érdemed. Természetesen jobb lett volna egy egy- vagy kétéves teljes moratórium és az alaptétel legalább felére való leszállítása, de azért így is egy nagy eredmény, és remélem, biztosítani fogja a forint stabilizációját. Annak is nagyon örültem, hogy a termés is várákozáson felül megjavult.

Mielőtt leveletem befejezném, egy személyes kérésem volna Hozzád. Dános Irén, aki mint titkárnőm működött Pesten és itt Londonban, arra kér, hogy Édesanyjának eszkö-

zöld ki az angol beutazáshoz szükséges orosz kiutazási vízumot. Dános Lászlóné 6 éve nem látta a fiát, aki most 3 heti szabadságot kapott az angol hadseregtől. Dános Lászlóné címe: Hunyadi János út 18. Nagyon leköteleznél, ha kérésének eleget tudnál tenni.

Szívélyesen üdvözöl

PIL 274. f. 10/10. 6. e. (eredeti)

¹ Párizsban ekkor folytak a béketárgyalások. A magyar béke delegáció első csoportja július 24-én utazott el Budapestről, Gyöngyösi külügyminiszter augusztus 8-án követte őket. Az augusztus 14-i *Népszava* szerint „Károlyi Mihály megérkezett Párizsba és nyomban felkereste párizsi barátait. Tárgyalásokba bocsátkozott, hogy a magyar ügyet Párizsban a békekonferencia résztvevőinél támogassa és előmozdítsa”. Károlyi nem volt a hivatalos delegáció tagja, csak tanácsadóként szerepelt. Augusztus 22-én tárgyalta Jan Masaryk csehszlovák és Tatarescu román külügyminiszterrel, valamint a jugoszláv delegációt vezető Kardeljjelel. Ugyancsak 22-én találkozott az azzal, nem hivatalosan érkezett Szakasitscsal. Masaryknál ő sem tudott eredményt elérni (határkiigazítást kért tőle a lakosságcsere kompenzálására), de Masaryk közölte, örülne, ha Károlyit neveznék ki prágai követnek.

Károlyi kiküldetésének gondolatát a jelek szerint az SZDP vetette fel. Július 18-án Nádass József javasolta Szakasitsnak - talán Böhm tanácsára -, hogy kérjék fel „Károlyit... július 29-e körül induljon Londonból Párizson át hazafelé és tartózkodjék ott Párizsban a béketárgyalások alatt legalább egy ideig”. Szakasits ezt megbeszélte Szalai Sándorral, a párt külügyi osztályvezetőjével, és mindketten jónak látták Károlyi párizsi útját, mégpedig „kelő propagandával”.

261. HAVAS ENDRE KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Dénesfa, 1946. augusztus 14.)

Kedves Elnök Úr,

Hosszas utazgatás után augusztus 8-án csütörtökön este érkeztem Budapestre. Minden koffert, holmit rendben hazahoztam, amire nagyon büszke vagyok.

Csütörtöktől hétfőig leszaladgáltam a lábam, hogy mindent elintézhessenek, s végre eljöhessek Dénesfára pihenni. Most a sok hercehurca után a szép parkban írom ezt a levelet. A grófnőt és a családomat remek színben találtam. A grófnőt teljesen felvidította az örömhír. Mint ahogy a táviratomban már jeleztem, Béla¹ útban van hazafelé. Néhány napot még itt maradok, s azután megyünk vissza az izgalmak közé.

Időközben az Elnök Úr bizonyára megkapta a táviratomat s Nagy Ferenc miniszterelnök táviratát is. Nagy Ferenc táviratáról az újságok is hírt adtak, s így az Elnök Úr párizsi utazása, noha magánjellegű, bizonyos fokig hivatalos patinát kap. Tulajdonképpen ez volt a cél.

Mellékelten küldöm a „Szabadság”-nak adott interview-mat. Természetesen minden szóra kínosan ügyeltem, s még a párizsi utat sem említettem, mert nem tudom, hogy az Elnök Úr végül is elszánta-e magát az útra. A hazatérést óvatosan „szeptemberre” jeleztem. El sem mondhatom, hogy milyen fontos ennek az időpontnak a betartása. A reakció tényleg a legvadabb híreket terjesztette az Elnök Úrral kapcsolatban, s miután eredetileg három héten belül várták vissza, a legtöbben befejezett tényként vették, hogy „Károlyi Mihály megundorodott mindentől”.

A három vezető politikussal azonnal érintkezést kerestem. Szakasits hidegen fogadott. Ő nem mondta meg, hogy mi bántja, de Kéthly erősen kifakadt a prágai út ellen, s így nyilvánvalóan ez a sértődés oka.

Zokon vettem, hogy az Elnök Úr előzőleg nem beszélt át a dolgokat Szakasitscsal. Ebben bizonyos fokig igazuk van. Én már akkor megmondottam az Elnök Úrnak, hogy Szakasitsnak és Rákosinak szólnia kellett volna. Rákosiéknál nem tapasztaltam sértődést, de ez nem jelent semmit, mert ők fegyelmesebbek. Az angolos távozás már csak azért is hiba volt, mert Szakasits szerint az Elnök Úr feltételeit a rendkívüli követté való kine-